
2014-1-RE

CAUSA 2014-1-RE

(GACES, SL c/ MAFIDA, SA)

Aute del Tribunal Constitucional del 13-3-2014 relatiu al recurs d'empara 2014-1-RE

Número de registre 27-2014. Recurs d'empara

Aute del 13 de març del 2014

BOPA núm. 23, del 2 d'abril del 2014

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 17 de gener del 2014, per la representació processal de la societat Gestió, Administració i Control d'Empreses, SL (GACES, SL), mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 29 d'octubre del 2013 i contra l'aute del 17 de desembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats, que anul·li les resolucions objecte de recurs, que retrotregui les actuacions "*al moment anterior de dictar-se la primera d'elles i imposant la totalitat de les costes del present procés*" a la part adversa, incloent expressament els honoraris d'advocat i de procurador d'aquesta part;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal de l'11 de febrer del 2014;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

Arran d'una demanda presentada per la societat MAFIDA, SA contra la societat GACES, SL, el 23 de novembre del 2012, el Tribunal de Batlles va dictar una sentència mitjançant la qual decidia *“Que ha d'estimar i estima, substancialment, la demanda interposada per la societat mercantil andorrana MAFIDA, S.A., contra la societat mercantil andorrana GESTIÓ, ADMINISTRACIÓ I CONTROL D'EMPRESSES I SOCIETATS, S.L., (GACES, S.L.), condemnant aquesta darrera a pagar a l'agent la quantitat principal de TRES-CENTS UN MIL CENT VINT EUROS AMB NORANTA-SET CÈNTIMS (301.120,97.-€), millorada amb els interessos legals a comptar del dia 17 de febrer del 2010 i fins el seu total pagament; així com la suma de NOU MIL CENT SETANTA-SET EUROS AMB SETZE CÈNTIMS (9.177,16.-€), millorada aquesta amb els interessos legals corresponents a comptar de la data de fermesa de la present resolució i fins el seu total pagament; així com aquella suma que es determini en període d'execució de sentència en concepte de danys i perjudicis soferts per la part demandant derivats de la manca de col·locació de l'estructura de ferro en els termes establerts en el contracte de data 1 d'agost del 2008; i a l'abonament de les costes judicials, inclosos honoraris d'advocat, procurador i perit, a acreditar en període d'execució de sentència.”*

Segon

La representació processal de la societat GACES, SL va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència, i, el 29 d'octubre del 2013, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència en què decidia desestimar el recurs d'apel·lació presentat, confirmar la sentència de la primera instància i condemnar la societat GACES, SL a satisfer les costes judicials d'aquesta alçada, inclosos honoraris d'advocat i de procurador.

Tercer

La representació processal de la societat GACES, SL va formular, aleshores, un incident de nul·litat d'actuacions per tal com va considerar que no s'havia tingut en compte el testimoniatge de l'arquitecte, cosa que vulnerava el seu dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret i el dret a un procés degut. Així mateix, considera la sentència il·lògica pel que fa a l'aplicació de la teoria de l'aparença i a la manca de plantejament d'una excepció de litisconsorci passiu necessari i, perquè la sentència condemnatòria es recolzava en meres sospites.

Quart

El 17 de desembre del 2013, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute mitjançant el qual acordava no donar lloc a l'incident de nul·litat d'actuacions plantejat.

Cinquè

El 17 de gener del 2014, la representació processal de la societat Gestió, Administració i Control d'Empreses, SL (GACES, SL) va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 29 d'octubre del 2013 i contra l'aute del 17 de desembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del

Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Aquesta part fonamenta el seu recurs en quatre motius d'inconstitucionalitat: primer, la incongruència, la manca de raonabilitat, de criteri lògic i de deguda fonamentació en Dret en relació amb el testimoniatge del perit que havia signat el pressupost en segona instància; segon, la manca de raonabilitat, de criteri lògic i de deguda fonamentació en Dret en relació amb l'aplicació al cas de la teoria de l'aparença; tercer, la manca de raonabilitat, de criteri lògic i de deguda fonamentació en Dret en relació amb la qualificació de co-contractant de la societat GACES, SL; i, quart, la manca de raonabilitat, de criteri lògic i de deguda fonamentació en Dret en relació amb la infracció dels principis més essencials que regeixen el procés i el procediment civil, i en especial, els principis relatius a la distribució i a la càrrega de la prova pel fet d'haver condemnat a la societat recurrent sobre la base de sospites.

Pel que fa al primer punt, destaca que el Tribunal Superior de Justícia va adoptar la decisió excepcional de procedir a la pràctica en segona instància del testimoniatge d'un perit, mitjà de prova que havia estat declarat improcedent i no s'havia practicat en la primera instància, ja que va considerar que aquest mitjà de prova era útil, convenient i necessari per a l'adequada resolució, en grau d'apel·lació, de l'objecte i del *thema dicidendi* d'aquest procés.

Ara bé, en la sentència objecte de recurs, el Tribunal Superior de Justícia no efectua cap referència a la valoració del resultat d'aquest mitjà probatori. Tot i que els òrgans judicials valoren lliurement el resultat de les proves practicades, d'acord amb els articles 10 i 86 de la Constitució, les seves sentències han d'estar motivades. En aquesta causa, si la valoració que efectua la Sala Civil és contrària a les respostes clares que va donar aquest testimoni, ho ha d'exposar i raonar en la seva sentència, altrament, s'incorre en una incongruència omissiva que vulnera els drets fonamentals al·legats.

En l'aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions, la Sala Civil va considerar que el testimoniatge en qüestió s'havia limitat a sostenir l'absència de lligam contractual entre les parts i que del contingut de la seva sentència es deduïa que el seu valor probatori resultava insuficient davant les altres proves practicades, especialment el testimoniatge de l'antic director de la societat, que va confirmar la realitat de l'encàrrec donat a la societat MAFIDA, SA.

Segons el parer d'aquesta part, atesa l'excepcionalitat de la pràctica d'aquesta prova en segona instància, la seva incidència havia d'haver estat valorada de manera raonada, quan, de fet, no està ni esmentada en la sentència. Aquesta manca de raonament, no permet la deducció de la seva insuficiència esmentada pel Tribunal Superior de Justícia. En qualsevol cas, la seva insuficiència no resulta pas de la seva pràctica, sinó que havia de conduir al raonament lògic exactament contrari, és a dir, que les declaracions del perit contradeïen les declaracions de l'antic director. Relacionant aquest raonament lògic amb els principis, les regles i els criteris d'aplicació en matèria de càrrega de la prova, no es podia raonablement estimar la demanda i condemnar la societat recurrent.

Pel que fa al segon i al tercer punt indicats anteriorment, aquesta part discrepa de les interpretacions efectuades per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia en relació amb els vincles entre les empreses en litigi, amb la noció de "*co-contractant*" i amb la teoria de l'aparença. Desenvolupa per separat aquests tres punts i conclou que les resolucions de la jurisdicció ordinària són il·lògiques i contràries a la raó. Segons el seu parer, com a mandatària d'una tercera societat, la societat recurrent no era co-contractant de la societat demandant i la teoria de l'aparença hagués hagut de jugar en el seu favor i, per tant, hauria implicat arribar a un resultat totalment oposat.

Pel que fa al darrer punt relatiu a la condemna de la societat recurrent sobre la base únicament de sospites i amb la vulneració dels principis informadors i rectors més essencials del procés i del procediment civils, manifesta que l'aute mateix del Tribunal Superior de Justícia que resol l'incident de nul·litat d'actuacions admet explícitament haver-se fonamentat en indicis pel fet de trobar-se en l'àmbit civil i no en el penal. Aquesta part considera que ni les sospites, ni els indicis poden constituir elements per fonamentar un pronunciament de condemna en l'àmbit civil. S'ha de fonamentar en proves i en presumpcions legals.

Destaca igualment que la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, en l'aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions, es fonamenta en arguments diferents d'aquells que van ser utilitzats en la seva sentència per demostrar la culpabilitat de la societat recurrent. Concretament, en uns pagaments a la societat demandant, motiu pel qual aquesta part no podia ser aliena als treballs que estava executant MAFIDA, SA. D'això se'n desprèn la vulneració dels drets fonamentals esmentats.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats, que anul·li les resolucions objecte de recurs, que retrotregui les actuacions "*al moment anterior de dictar-se la primera d'elles i imposant la totalitat de les costes del present procés*" a la part adversa, incloent expressament els honoraris d'advocat i de procurador d'aquesta part.

Sisè

L'11 de febrer del 2014, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per manca manifesta de contingut constitucional, d'acord amb l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

Després de recordar la naturalesa del recurs d'empara i la competència del Tribunal Constitucional en aquesta matèria, conclou que la societat recurrent pretén en realitat que es revisi la interpretació i l'aplicació del dret ordinari efectuades per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, així com la prova practicada en el procés.

Efectivament, destaca que l'aute del Tribunal Superior de Justícia que resol l'incident de nul·litat d'actuacions exposa de forma clara i concisa la valoració conjunta de la prova practicada, tant aquella que es va portar a terme davant la primera instància, com aquella que es va acceptar de practicar en la segona instància. L'acceptació d'aquesta darrera prova, és a dir, el testimoniatge del perit, no comporta la vinculació del Tribunal jutgador, sense poder-la posar en relació amb la resta de les proves ja practicades. Aquestes consideracions poden no ser compartides per la societat recurrent, però no es poden titllar d'arbitràries o de mancades de motivació, ja sigui en els fets o en les consideracions jurídiques.

Aquests raonaments també són aplicables als greuges sobre la teoria de l'aparença i al terme "*co-contractant*", ja que les resolucions objecte de recurs exposen de forma detallada la concreció d'aquests termes jurídics i la seva aplicació doctrinal, segons la jurisprudència de la Sala Civil mateixa.

Pel que fa a l'al·legació que s'haurien desvirtuat les regles més bàsiques de la càrrega de la prova i que el Tribunal Superior de Justícia s'hauria pronunciat sobre la base de sospites, el Ministeri Fiscal discrepa, ja que les resolucions impugnades exposen de manera detallada que el sil·logisme sobre

la fonamentació de la prova pràctica porta a considerar un relat fàctic plenament coherent amb la part dispositiva d'aquestes resolucions, sense que es pugui predicar del terme “*sospitós*” una altra accepció que la de sorprenent.

Fonaments jurídics

Primer

Com es desprèn dels antecedents que s'acaben de ressenyar, la representació processal de la societat Gestió, Administració i Control d'Empreses, SL (GACES, SL) sol·licita l'empara del Tribunal Constitucional contra la sentència del 29 d'octubre del 2013 i contra l'aute del 17 de desembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Aquesta sentència del Tribunal Superior de Justícia es va dictar en apel·lació contra una sentència del Tribunal de Batlles del 23 de novembre del 2012. En aquesta darrera es va estimar substancialment la demanda presentada per la societat MAFIDA, SA contra la societat GACES, SL. L'apel·lació de la societat GACES, SL va ser desestimada, com també ho va ser l'incident de nul·litat d'actuacions posterior.

La societat recurrent en empara sol·licita del Tribunal Constitucional una revisió àmplia de la sentència del Tribunal Superior de Justícia. Els retrets que formula en contra d'ella són força nombrosos.

En primer lloc, li retreu haver acceptat en segona instància, la pràctica d'una prova, que havia estat declarada improcedent en la primera instància i, després, no haver fet cap referència a la seva valoració, cosa que reputaria una incongruència omissiva. Segons el parer de la societat recurrent, una vegada practicada aquella prova s'havia d'haver raonat sobre ella i haver arribat a la conclusió contrària a aquella a la qual havia arribat el Tribunal, cosa que suposa una manca de lògica. Ara bé, és evident que el Tribunal ha tingut en compte aquesta prova, però no ha arribat a la conclusió esperada per la societat recurrent.

També discrepa de les interpretacions efectuades per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia en relació amb els vincles entre les empreses en litigi, amb la noció de “*co-contractant*” i amb la teoria de l'aparença. I torna a considerar que la sentència és il·lògica, ja que, segons el seu parer, la societat recurrent no era co-contractant de la societat demandant i la teoria de l'aparença hagués hagut de jugar en el seu favor i, per tant, hauria implicat arribar a un resultat totalment oposat.

Finalment, considera que la condemna de la societat GACES, SL es basa només en sospites i indicis motiu pel qual es vulneren els principis informadors i rectors més essencials del procés civil.

En suma, la societat recurrent està sol·licitant una reconsideració molt àmplia, casi total, de la sentència impugnada.

Segon

No obstant això, aquest Tribunal ve declarant de manera constant i invariable que el seu paper, finalitat o comesa no coincideix de cap manera amb els d'una tercera instància ordinària o amb els d'un tribunal de cassació. Aquesta no és, en absolut, la seva missió. No exerceix una jurisdicció civil ordinària.

La societat recurrent ha exposat els seus arguments en dues instàncies successives de la jurisdicció civil. En cap d'elles ha aconseguit persuadir del fonament de les seves pretensions, ni al Tribunal de Batlles, ni al Tribunal Superior de Justícia. En això hi va haver unanimitat.

Dit això, no es pot esperar, sense més, una revisió de l'assumpte per part del Tribunal Constitucional. Hi ha una jurisprudència constitucional constant en aquest sentit. Aquesta doctrina jurisprudencial ha encunyat i perfilat de manera detallada la noció del *cànon de constitucionalitat*. De manera que, per exemple, una al·legació d'incongruència omissiva és admissible, però des de la seva formalització ha de poder apreciar-se, *prima facie*, que a compleix els requisits, ben coneguts, de manca de resposta en relació amb algun dels punts del "*Suplico*" de la demanda; o es pot denunciar que un raonament essencial resulta absurd, arbitrari o contrari a tota lògica, però sempre que s'identifiqui, sense cap mena de dubte, en què radica allò que és arbitrari o allò que és absurd, ja que no es pot simplement tractar de substituir el raonament dels tribunals competents –encara que inclús pogués ser opinable- per un altre –el de la societat recurrent- que a més de ser discutible també ha estat desestimat en dues instàncies per la jurisdicció ordinària. Tampoc es pot al·legar la manca de fonament jurídic del dispositiu, pel fet que aquest fonament no coincideix amb el criteri de la societat recurrent, perquè el Tribunal Constitucional no està concebut, en la matèria regulada per l'article 10.1 de la Constitució, per arbitrar diferències entre companyies mercantils i decidir si una o l'altra té més raó, d'acord amb el dret privat, civil o mercantil, o amb el dret processal.

Per tant, no té sentit constitucional que aquest Tribunal es pronunciï sobre la doctrina de "*l'aparença*", ni tampoc que es plantegi si la jurisdicció ordinària ha d'apreciar d'una manera o d'una altra la prova practicada en el procés. Tampoc es pot entrar en la disquisició sobre si la jurisdicció va fonamentar la seva convicció sobre sospites o sobre indicis, ni com ha d'aplicar-se el litisconsorci passiu necessari. Aquest Tribunal, més enllà d'allò que es pugui opinar en un plet ordinari, ha d'examinar tan sols si, d'acord amb el *cànon* esmentat, s'han respectat les garanties constitucionals establertes, segons una jurisprudència reiterada, i que no poden vorejar-se, ni ignorar-se en un recurs d'empara, si es pretén que resulti admissible.

En aquest cas, de l'escrit presentat no es dedueix que s'hagin respectat els criteris establerts. Al contrari, com manifesta el Ministeri Fiscal, d'aquesta demanda es desprèn que aquesta causa, tal com ha estat plantejada, manca manifestament de contingut constitucional i, d'acord amb l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional ha de ser declarada inadmissible a tràmit.

Per tot allò que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

No admetre a tràmit el recurs d'empara 2014-1-RE interposat per la representació processal de la societat Gestió, Administració i Control d'Empreses, SL (GACES, SL) contra la sentència del 29 d'octubre del 2013 i contra l'aute del 17 de desembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

Segon

Notificar aquest aute a la representació processal de la societat recurrent, al president de la Batllia, a la presidenta del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

Tercer

Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 13 de març del 2014.

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona Laurence Burgorgue-Larsen
President Vicepresidenta

Carles Viver Pi-Sunyer Pierre Subra de Bieusses
Magistrat Magistrat